

Kellgren, J. H.

Dram.
Sv.
Ras.

GUSTAF WASA,

LYRISK TRAGEDIE

I

TRE ACTER.

*Första gången uppförd
d. 19 Januarii 1786.*

1945
* 1057

60p
120

Om något Theaterstycke, betraktadt i afseende på ämnets vigt, planens dristighet, personernes värde, händelsernes evigt fästade minne, och verkan af deras utgång till ett helt Rikes lycka, om i alla dessa afseenden något Dramatiskt arbete förtjenar ett utmärkt och ypperligt rum i Svenska Snillet's historia; vågar jag påstå, att detta rum bör tillhöra Tragedien Gustaf Wasa. Upprättigheten af detta fritt yttrade omdöme skall skydda mig för all missstanka af eget beröm, och förvandla det till ett offer af skyldig vördnad. Isanning, att med full styrka fatta vidden af den stora Rikshälfning som är ämnet för denna Dram, och att återkalla den på Scenen i all sin höghet, till ett Skådespel, värdigt att gifvas ett fritt Folk; dertill kräfdes en dubbel skyldskap i börd och snille med den Hjelten, hwars ärestod derigenom nu af samma hand å nyo reses. Men att genom sin själ öppna en väg till lyriskt uttryck för de stora känslor som födde detta verk, härtill fordrades mindre att vara Skald, än en rättskaffens Svensk; och mitt enda högmot är att förtjena denna heder. Nationer! viljen I veta hvad rum förtjensten tilldelar edra ännu lefvande Regenter, viljen I härutinnan förekomma efterverldens enda osvikeliga dom; så gifven äkt med hvad känsla af förtjusning eller afund de anse minnet af Store Män bland sina företrädare. En elak Förste önskar ingen ting högre, än att kunna utplåna ända till namnet af alla de Hjeltar som besuttit hans thron; då deremot en vis och dygdig Konung, genom vördnad och nit för Store Förfäders ära, visar sig vuxen, att sjelf med dem jämföras.

De ändringar i händelsernas sanna förlopp, som naturen af ett Dramatiskt arbete fordrat, äro af så ringa betydelse, och röra en så allmänt och välkänd tidepunkt, att ingen förvillelse deraf sannolikt kan uppkomma. Allenast har man troett både nyttigt och behageligt, att genom några få historiska anmärkningar upplysa eller påminna Läsaren om en del af de förekommande Personers öden.

PERSONERNE.

- GUSTAF ERICSSON WASA**, *Svensk Ridderman, utkorrad till Riksföreståndare på Riksdagen i Wadstena.*
- CHRISTJERN II.** *med tillnamnet Tyran, Konung i Danemark och Norrige, våldskräktare af Svenska Thronen.*
- SEVERIN NORRBY (a)**, *Stor-Amiral i Danemark.*
- CHRISTINA GYLLENSTJERNA (b)**, *Riksföreståndaren Sten Stures Enka.*
- CECILIA af EKA**, *Gustaf Wasas Mor.*
- MARGARETA WASA (c)**, *Gustafs Syster och Joachim Brahes Enka.*
- ANNA BJELKE (d)**, *Riks-Rådet och Ståthållaren på Calmare Slott Johan Månsson Natt och Dags Enka.*
- LARS SIGGESSON SPARRE (e)**,
Sveriges Råd och Riks-Marsk.
- STEN ERIKSSON LEJONHUFVUD (f).**
- GUSTAF OLOFSSON STENBOCK (g).**
- ERIC FLEMMING.**
- AXEL POSSE** *till Hellekis.*
- THORD BONDE (h).**
- KNUT ERICSSON KURK (i).**
- PEDER OLOFSSON HÅRD (k).**
- SVANTE STURE (l)**, *Riksföreståndaren Sten Stures Son, ett barn om 5 år.*
- PEHR BRAHE (m)**, *Joachim Brahes och Margareta Wasas Son, ett ungt barn.*
- ANDERS PEHRSSON (q).**
En Dansk Krigshärold.
Tvåanne Officerare af Christjerns Armee.
En Norrbys Vapendragare.
En Fångvaktare.
En Dansk Soldat.
Sveriges Skydds-Ångst.
Erik Wasas (n) Skugga.
Sten Stures (p) Skugga.
Joachim Brahes Skugga.
Tvöenne unga Ribbingars (o) Skuggor.
Fängslade Enkor och barn på Slottet i Stockholm.
Herrar och Fruer vid Christjerns Hof.
Svenske Riddermän och Soldater.
Christjerns Soldater.
Genier i Odödlighetens Tempel.
De Svenske Herrars Skuggor som blifvit mördade vid blodbadet i Stockholm.
Glada och lyckliga Drömmar.
Grymma och olyckliga Drömmar.

} Svenske Rid-
dare af
Gustafs parti.

Scenen är i Stockholm.

Kellgren

GUSTAF WASA.

FÖRSTA ACTEN.

FÖRSTA SCENEN.

Theatern föreställer ett hvalf under Slottet i Stockholm, der de förnämste Svenske Herrars Fruer, Enkor och Barn af Christjern hållas fängslige. Detta underjordiska hvalf är endast upplyst af en lampa, som sprider ett svagt och bedröfligt sken. Vid Theaterns öppnande ser man midt uti fängelset Gustafs Mor Cecilia af Eka, tillika med sin Dotter, Joachim Brahes Enka, Margareta Wasa, som håller sin Son den unga Pehr Brahe i famnen. Anna Bjelke sitter bredvid dem. Man ser de öfriga Svenska Fruntimer, sittande på stenar här och der med sina Barn. Alla visa tecken af den yttersta sorg och förtviflan.

**Cecilia af Eka. Margareta Wasa.
Anna Bjelke. De öfrige fängslade
Qvinnor och Barn.**

Chor.

Himmel! hör vårt rop uti nöden!
Är du ej mer de olyckligas far?
Sänd oss hämd eller skänk oss döden,
Bryt våra band eller slut våra dar.

Cecilia.

Min son! du, som med blygd skall bära.
Blott tyngden af ett vördadt namn:
Jag dör — men ej uti din famn;
Du lefver — men förutan ära.

Margareta.

Min bror!

Cecilia.

Min Son!

Båda.

Men ach! vår röst

I dessa grafvars djup försvinner;

Vår klagan hinner ej ditt bröst!

Chor.

Vår klagan ej till Himlen hinner;

Nej, döden är vår enda tröst.

Margareta, *som omfamnar sin Son.*

O du! som föddes för att lida,

Min son! hvad skall ditt öde bli?

Tillsammans *med de öfriga Fruarna,
som alla med ömhet-tryg-
ka sina Barn i famnen.*

J, kära barn! som vid vår sida

Förenen späda klagoskri:

Er lefnad skall i tårar skrida,

I brist, förakt och slafveri.

Hvad edra mödrars hjertan svida

Att se er födde för att lida,

Att offer eller trälär bli!

Cecilia.

Men hvad? skall bojans tyngd också vår själ förtrycka?

Och känna vi ej mer vårt blod?

Jo, Gustaf är min son — han lefver — och hans mod

Skall oss ännu ur träldomsadjupet rycka.

Margareta.

Hvad vill en enskild Ädlings dygd

Emot Tyrannens magt och lycka? —

Nej, han skall störta sig med blygd —

Allt skall förgås — han sjelf, hans namn och fosterbygd.

Cecilia.

Men, hatet hos ett folk som lärt att frihet dyrka!

Men, ropet af en allmän nöd! . . .

Margareta.

Dess hat är utan våld, dess rop förutan styrka:
Och Sverige är ej mer, från sina Sturars död.

Cecilia.

Man sagt, att Sturens son uti sin moders armar
Af våra bergsbor hyllad är;
Att hämd, allena hämd är detta folks begär.

Anna.

Kan hända Himlen sig förbarmar,
Och vår befrielse är när.

Cecilia och Anna.

Ja glädoms! — Himlen ej utur Tyrannens snaror
Hans lif förgäfves räddat har.

Alla Tre.

Må, späda barn! ditt namn, din ungdom, dina faror
Med ömhet yrka ditt försvar!

Chor.

Da enda hopp hos de förtryckta,
Att njuta hämd mot sin tyran;
Må ej den glada stråle flyckta,
Som väg till våra hjertan fann!

ANDRA SCENEN.

**Fångvaktaren. En Soldat. Sturens
unga Son. De förre.**

Cecilia.

Till dessa grafvas djup man gallren öppnas hör.
Hvem är det usla rof man hit ur dagen för?

**Soldaten, öfverlämnande ett Barn
åt Fångvaktaren.**

Uti din säkra vård en dyrbar fånge lemnas:
Dig snart skall kunnigt bli hvad öde honom ämnas.

Cecilia.

Ett barn! Men hvad o Gud! den unga Sturen! — Fort!
Fort, skyndom oss att dö. — Min son! min son är slagen.

Margareta.

Ach! skulle så vår hämd af Himlen bli bedragen.
Och detta var den hjälp, som vi förvänta bordt!

(*De förnämste Fruarne omgifva Barnet och trycka det i sina armar; de öfrige sträcka sina händer mot himmelen och omfamna sina Barn.*)

Chor.

O Gud! Du våra bittra öden
Till sista rågan uppfyllt har.
O Gud! så vägra då ej döden
Att sluta våra usla dar!

TREDJE SCENEN.

En Officer. De förre.

Officern.

Olyckelige! qväfven neder
En brottelig klagan! — Fort! till Christjern följn mig.
Att höra eder dom, det straff han er bereder.

Chor.

Är det till döden du oss leder?
Välän! vi glade följa dig.

Margareta, *i det hon omfamnar sin Son.*

Min son! en mordisk grafven
Skall skära af ditt lif i början af sitt lopp!

Cecilia och Anna, *i det de omfamna den unga Sturen och Pehr Brahe.*

Ach ömkansvärda barn! att följa er i grafven,
Det är vårt enda hopp.

Alla Tre.

Är det till döden du oss leder;
Så vet, det är vårt enda hopp.

Officeren.

Gån, dröjen icke mer; er Konung väntar eder.

Chor.

Ja döden, döden är vårt hopp.

(De gå alla bort.)

FJERDE SCENEN.

Theatern förändras, och föreställer förnämsta Salen på Slottet i Stockholm, tillredd för en högtid. Näst efter sitt Hof, omgifven af Vakt, anländer Christjern och intager sin thron. En myckenhet folk har samlat sig till högtiden.

Christjern. Folket.

Christjern.

Sen mer än sexton år försvunnit

I krigets faror och besvär,

Jag af en rättvis hämd omsider målet hunnit;

Och Sverige under oket är.

Det ädla blod; som från dess hjerta flutit,

Uti mitt säkra våld för evigt lemnat har

En svag och sårad kropp, som lydigt kedjan drar,

Sen mot min dolda list han all sin styrka brutit.

Den stolta Göthens dygd, hans oförskräckta mod,

Hans hat för utländskt Kungablood,

Hans nit för segrens lön, hans trots mot dödens fara;

Alt vikit för min hand, som mera vist förstod

Att politikens nät med krigets vapen para,

Och mina bödlars jern med mina härars magt.

Sten Sture är ej mer; och bojerne förvara

Hans maka och hans son till mål för mitt förakt.

J, Danamännens käckas skara,

Som med mitt våldes vidd förökt er äras glans!

Gån, att med lekar, sång och dans

Er sällhet och mitt lof på denna dag förklara.

Må mitt beröm de slagnas blygd,

Er glädje deras qual föröka!

Må nödens barn ett fåfängt skygd
För sina tyeta tårar söka!
Må slafven häpen och förskräckt
Bland sina fäders bål se fröjdeeldar sväfva,
Och, nedböjd uti stoftet, bäfva
Att lågan med hans blod på nytt skall blifva släckt!
Det skall en vällust för mitt öra,
En vällust för mitt hjerta bli,
Att edra glada sånger höra
Bland mina trälars klagoskri.

Chor af Folket.

Förkunnom högt vår Hjertes ära!
Må hundra folk af ryktets Gud
Hans storverk med förundran lära!
Må agget, vid vår glädjes ljud
Förtvifladt, sina bojor tåra!
Må lydnad honom offer bära,
Och sjelfsväld darra vid hans bud!

(Ballett.)

En Fruntimers-röst.

Genom visdom, mod och styrka
Du en trotsig ovän fällt.
Måtte nu i segrens tält
Friden dina nöjen yrka,
Och ditt folk, förnöjdt och sällt,
Den Monarkens dygder dyrka
Som dess heder återställt!

En Karl-röst.

Du trygg på stridens bana.
Gick härarne emot:
Din röst oss hördes mana,
Du log åt farans hot:
De flydde för din fana
Och föllo för din fot.

Chor.

Förkunnom högt vår hjertes ära m. m.

FEMTE SCENEN.

Severin Norrby. De förre.

Norrby, *som med hastighet kommer
in på Theatern.*

Monark! än är ej tid att fridens nöjen smaka;

Än är ej gränsen satt för dina segrars lopp;

Än hota stormarne att skaka

Den Thron, hvarpå du nyss med möda stigit opp.

Ett grufligt vapengny man hör från alla kanter,

Och ren en stridbar tropp med flygande baner.

Från alla skogars sköt och alla klippors branter

Liksom en vredgad ström på fältet rusar ner.

Man Gustaf Wasa främst för dem i spetsen ser,

Som äggar deras mod och tyglar deras ifver,

Och deras spridda lopp en stadgad ordning gifver.

Min Konung, dröjom icke mer

Att på försigtig vakt mot deras anfall vara.

Chor af Folket.

O Himmel! se vår nöd: o Himmel! oss försvara.

Christjern.

Försagda folk, som utan mod och själ

Den heder ej förtjent att lyda mitt befäl;

Jag lefver — *(stiger opp från sin thron)*

Och J vågen frukta!

Hvad! skulle ej min hand uti ett ögnablick

En hop förmätua bofvar tukta!

Förenta utan val och styrda utan skick?

J, tappre Höfvitsmän, som vid er Konungs sida

Till större segars mål ur större faror gått,

Gen bud, att ny förstärkning sprida

Kring murar, vallar, torn och slott.

Må detta upprorsband till nästa morgon blott

Uppå sin död, sin flykt och sina bojer bida!

(Till en af sina Officerare, som han kvarhållit)

Gå, lät de fångar föras hit,

Som under Slottets hvalf förvaras.

SJETTE SCENEN.

Christjern. Norrby.

Norrby.

Min flotta väntar dem. Mitt vakna trohetsnit
Försäkrat deras vård, och råder att de sparas

Till borgen för din säkerhet.

Ren staden vackla ses uti sin hörsamhet,
Och nya farors hot omkring din hjessa sväfva.

Christjern.

Hvad? talar du till mig? — Vet, svage Höfding, vet,
Det hör ej Christjern till att för en Gustaf bäfva.

Norrby.

Min Prins, om fordom någon gång
Din godhet stigit ned att mina rådslag gilla,
Så tillåt att min själ sig yppar utan tvång.
Jag lärt att till din tjänst mitt blod i striden spilla,

Men ej som Hofman smickra dig;

Och minst då faran visar sig,

Med ett bedrägligt hopp din tjusta syn förvilla.

Jag vet, hvad du, min Prins, med rätta vänta bör
Utaf dig sjelf, din här, och framför allt din lycka;
Men lyckan ofta högst en Kung till äran för,
Att honom djupast ned uti en afgrund rycka.

Tro, att det gifs en magt, som mera gälla plär

Än ödets lösa nåd och krigarns köpta här,
Som öfver mensklig krets den svagas dygder höjer,
Som vapenlösa barn på hjeltar segra lär,

Och som, ju mer hon qväfs, dess större utbröttröjer —

Det kärleken för frihet är.

Förakta ej ett folk, som eldadt af dess låga,

Och förelyst af Gustafs mod,

Att hämnas sitt förtryck och sina Herrars blod,

Med en fanatisk fröjd ett hatadt lif skall våga.

Törhända tror du än i Gustaf finna kvar

Den yngling utan drift och stadga och förmåga,

Som fordom i ditt våld till gisslan lemnad var:

Men nej, deri du dig bedrar.

I motgång och beavär han sina dygder öfvat,
Och våra härar ren med blygd och undran pröfvat,
Vid Köping, Westerås, och sist vid Salas strand,

Hvad man bör frukta af hans hand.

En Sture tycks på nytt sig upp ur grafven häfva,
Som till sitt rikes räddning går.

Christjern.

Min vän, jag ingen ting förstår

Af dessa farors hot, som för ditt öga sväfva.

Hvad! då min säkra magt på fruktan grundad står,

Då Sverges Riddersmän för evärd och bilor stupat

Och folket, utan stöd, i blygd och brist fördjupadt

Till jorden fallit ned att kyssa mina spår;

Hvad! Norrby djerfs du då väl tänka,

Att denna usla hop mitt välde skulle kränka?

Nej vet, en enda blick förslår

Att dem i dödens afgrund sänka.

Allt åt min vundna Thron en evig styrka spår,

Sen denna bof, hvars fjät jag fåfängt låtit söka,

Sen Gustaf sjelf i dag uti sin yra går

Att mina offers antal öka.

Du känner denna Borg, du vet den största magt

Är till dess anfall alltför ringa,

Du vet ock till hvad höjd jag här min fruktan bragt.

Men vore den ej nog att folkets lydnad tvinga,

Och om man minsta spår till någon resning fann;

Allt utan möda stillas kan,

Blott några hufvun mer för bödelsyxan springa.

Norrby.

Ja, redan Stockholm utan knot

Vid sina bojors tyngd ses lyda och förtvina;

Men svag den lydnad är, som föds af bödlars hot.

Den tappra Sturens son, den trotsiga Christina,

Som i en kvinnas bröst en hjertes dygder bär,

Christina som så högt af folket älskad är,

Än sina landsmän muntra vågar

Att samla styrka, mod och tröst.

Ren hoppet uti slafvens bröst
Och hämden i hans ögon lågar,
Sen han förvissad är af hennes djerfva röst,
Att Gustaf till dess räddning tågar.
Kanske din hand till blodbad sträckt,
Emot försigtigheten felat,
Då denna qvinnan ej med rådet och sin släkt
Ett lika nesligt öde delar:
Men sedan hämdens dag försvann,
Hör nu din mildhet till att i dess rum regera.
Ja, Prins, det är ej blod, det är ej stränghet mera,
Som nu din Thron befästa kan.
Att endast mörda och förstöra,
Och bilan till sitt scepter göra,
Och fasan till sin viljas tolk,
Kan snart de lydigaste folk
Till raseri och uppror föra.
Om ingen misskund lämnar hopp,
Men hämden oupphörligt ryter,
Så räds att slafven oket bryter,
Och hvad i mod och styrka tryter
Af hans förtviflan fylles opp.

Christjern.

TÄ! hvilken veklig dygd vill du mitt bröst försvaga!
Vet, trälen som i dag förtryckt af sina band
Ej djerfs att sucka eller klaga,
I morgon smekt utaf sin Herres hand
Skall snart hans enväldsrätt i vådlig tvifvel draga
Och hvarje mildhetsprof för prof af fruktan taga.
Af alla tidens rön den sanning styrka vann,
Att genom feghet blott en Thron förloras kan.
Du känner den regeringslära,
Åt hvilken all min tid jag företrädet gaf,
Att mer med straffets bål, än genom stridens glaf,
Ej endast folkets mod men ock dess dygd förfära;
Ty ägde slafven hopp att kunna dö med ära,
Min vän, han lefde icke slaf —

Du sjelf, mitt högmod, krigets våda,
Allt hörs mig äfven nu till samma medel råda,
Och ej i dag åt lyckans nåd förtro
Den kroua jag så dyrt betalat med min ro.
(Fångarne anlända.)

SJUNDE SCENEN.

Cecilia. Margareta. Anna. Unga
Sturen. Fångslade Qvinnor och Barn.
De Förre.

*Christjern, som fullföljer sitt tal
till Norrby, visande på fångarne.*

Se der det fasta värn, som skall min Thron förevara!
Se der den säkra magt, hvarmed jag segra skall!

*Cecilia, som med stolthet går
fram mot Christjern.*

Välan, hvi dröjer du? Barbar, fyll upp ditt kall:

Det höfves en Tyrann, att ingen värnlös spara.

Med våldsrätt du mitt fosterland

I slafveri och nöd fördjupat:

Min son i dina ränkor stupat,

Min maka för din bödels hand;

Och du en qvinna skulle glömma!

Som eldat dessa Hjeltars mod? —

Nej gå, var snar; lät bålet strömma

Af dina sista offers blod!

Cecilia, Margareta och Anna.

Ja gå, var snar; lät bålet strömma

Af dina sista offers blod.

Chor.

Ja gå, var snar; lät bålet strömma

Af dina sista offers blod.

Christjern.

Hvad? djerfva! skall jag längre lida

Ert trots och edra smädeskri?

Saml. Skrift. af Kellgren.

4.

Nej, fäfängt i sitt raseri
Skall Gustaf för er räddning strida.

Cecilia, Margareta och Anna.

Cecilia.

Min son! du lefver än! du lefver och är fri!

Margareta.

Min bror! du lefver än! du lefver och är fri!

Anna.

Hvad? Gustaf lefver än! han lefver och är fri!

Alla Tre.

Vår död från denna stund skall mindre smärtsam bli.

Christjern.

Er död? Förmätna hopp! — och vågen J väl tänka

Att jag min oförrätt ej bättre hämnas vet?

Nej bäfven! — Christjern går, att eder lifvet skänka,

Att lif som i förakt, och brist, och uselhet

(Till Vakten.)

Vakt! gån och fören Sturens enka

Till dessa rum.

Norrby, med bestörtning.

Men hvad?

Christjern, *afsidet, till Norrby.*

Hon sjelf förnedras skall,

Att strida för min sak och hasta Wasas fall:

Hon sjelf hans djerfhhet skall förskräcka

Med faran för en moders dar;

Ja, om han än af son har någon känsla kvar,

Skall han med sjelfmant nit sin hand i bojan räcka.

Ej nog, att jag med vapnens tvång

Hans djerfva anhang störtar neder;

Ej nog, att Segrens Gud bereder

Hans död och Sverges undergång:

Nej, jag skall segra på hans heder;

Nej, jag befläcka skall hans dygd,

Då jag hans svaga bröst förleder

Att trolöst bryta sina eder

Tillsam-
man.

Emot en älskad fosterbygd.
Allt hvad mitt hjerta mest behagar,
Min hämd, min vredes raseri,
Allt lofvar, att bland mina dagar
Skall denna dagen sällast bli.

*(Tar unga Sturen från Cecilia, och låter
dölja honom bland Vakten.)*

Å T T O N D E S C E N E N.

Christina Gyllenstjerna. De Förre.

Christina.

Föresynen vare lof, som aldrig återvänder
Att höra den förtrycktas bön!
Föreskräcks, Tyran, föreskräcks! ty redo är din lösa;
Den väntar dig i hämnarns händer.
Ja, stunden ändtlig kommen är,
Som himlen utsett har att Sverges bojar lossa:
Se ut från dina torn, känn Gustaf och hans här,
Och vet, att det är han, som skall din spira krossa.
Barbar! som aldrig än förstod
Att genom annan magt än svek och illbragd råda,
Vet, du en hjelte snart får skåda,
Som endast segra lärt med dygd och mannamod.

Quatuor.

Christina, Cecilia, Margareta och Anna.

Du vålnad af en vördad maka!
J, skuggor af de Hjeltars tropp,
Som fordom varit Sverges hopp!
Ach skynden, skynden er tillbaka.
Gån, bjuden hela afgrunde här
Att i Tyrannens hjerta rasa,
Och för hans tankar och begär
Beständigt breda ut den fasa,
Som lastens fjät förvilla plår!

Chor.

Gån, bjuden hela afgrunde här

Att i Tyrannens hjerta rasa,
Och för hans tankar och begär
Beständigt breda ut den fasa,
Som lastens fjät förvilla plär.

Christina, Cecilia, Margareta och Anna.

Och J, som förr åt fallna trälär
Er tappra arm till räddning sträckt!
J, Svenske Riddersmannas själar,
Carl Knutson! Puke! Engelbrecht!
Gån, sväfven öfver Gustafs fana,
Gån! att hans mod i striden mana;
Må ert exempel, edra namn
Den eld hos edra landmän nära,
Som lär dem, genom vapnens ära,
Förlossas ur förtryckets famn!

Chor.

Gån, sväfven öfver Gustafs fana,
Gån att hans mod i striden mana!
Må ert exempel, edra namn
Den eld hos edra landmän nära,
Som lär dem, genom vapnens ära,
Förlossas ur förtryckets famn.

Christjern, till Christina.

Jag blott kan ömka och beklaga
Ett utbrott af så svagt och fruktlöst raseri,
Och vill ej annan hämd uppå din djerfhet taga,
Än att du sjelf skall utsedd bli
Att främja mina värf och störta ditt parti.
Gå, skynda dig till Gustafs läger,
Säg, att jag i mitt våld hans moders dagar äger,
Vis honom ut det rum, der hon sitt fängsel har;
Säg, att sig dolken redan höjer
Som sönderslita skall det sköt som honom bar,
Om han till nästa dag för Stockholms murar dröjer.
Men ångrar han sitt öfverdåd
Och förr än dagens lopp sig lyktar,
Hans djerfva här förströdd utur min åsyn flyktar,

Skall jag ännu i höjden af min nåd.
Och trött att låta blodet strömma,
Åt modren frihet ge, och sonens brott förglömma.

Christina.

Nej, ingen plågohamn sin grymhet längre sträckt!
Tyran! och det är mig du vill i omsorg gifva
Ett värf, som afgrund sjelf till fasa skulle väckt!
Hvem, jag till Sverges fall ett nesligt medel blifva
Uti en bödels hand, som mördat all min släkt? —

Hvem jag, en Hjertes dygd förleda

Och snaran för hans fötter breda

Och bära döden i hans själ? —

Barbar! du känner mig ej väl.

Christjern.

Jag känner allt ditt hat och din förmättna yra;
Jag känner ock den hand som kan din djerfhet styra:
Gå, öfverväga väl din svaghet och min magt;
En pant, en dyrbar pant skall för din lydnad svara —
Christina, du är mor — nog af — du ser den fara
Som

*(Lyfter dolken öfver hennes Son, den Norrby
hittills hållit döljd för hennes åsyn.)*

Christina, med yttersta förskräckelse.
Grymme, hvad? min son!

Christjern, med köld.

Du kan dess dagar spara:

Lyd hvad jag dig har förelagt. —

Du, Norrby, gå, var snar, förkunna dessa djerfva,
Att höjden af min hämd skall likna deras brott;
Att döden väntar dem; att det är ångren blott,
Som detta ögnablick kan deras nåd förvärfva.

(Han går.)

NIONDE SCENEN.

Christina. Norrby. Cecilia. Margareta. Anna. Unga Sturen.
fängslade Qvinnor och Barn.

Christina.

Från Thronen uti bojor sänkt,
Af bödelsbilan skild från maka, slägt och vänner,
Och än med deras blod bestänkt,
Mitt hjerta intet stöd och ingen tillflykt känner.

Du, enda hopp mig återstod,
Min son, min tröst i plågans dagar!
Hvad? äger dygden några lagar
Som fordra af min hand ditt blod? —
Min son! skall då ditt späda bröst
Af mig det sista stynget lida? —
Nej, dessa pligter gå för vida:
Nej, jag är mor, och bör ej strida
Mot hjertats och naturens röst.

(Till Norrby.)

Ach! Herre, i min nöd jag till er ömkan flyr:
Jag lärt, uti den dygd som edert hjerta styr,
Att fienden från hjelten skilja:
Jag sett förtryckarns vän ge den förtryckta stöd.
Nej aldrig, aldrig med er vilja,
Den grymme Christjerns hand så grusligt offer böd.
Med tapperhet i stridens våda
Ni eder Kung försvåra vet;
Men ej att utan afsky skåda
En vild Tyrans omensklighet.

Norrby.

Rörd af de grymma qual, som eder själ förtrycka,
Jag er beklaga bör, och kan ej göra mer:
Er dygd förtjent en bättre lycka;
Men dygden blir ett brott der enväld lagar ger.
Kanske i lyckans sköt, bekrönt med segrens lager,

Och i ett lugn som ej hans stränghet nödig gjort,
Att Chritsjern af min hand ett möjstånd tåla bordt:
Men då i dag på nytt ett moln sig sammandrager,
Som hota kan hans Thron, som hota kan hans dar,
Jag intet annat råd än af hans fara tar,
Och tolk af hämdens bud, jag fasar — men jag lyder.

Cecilia, till Christina.

Glöm, glöm att du är mor, mins blott att du är slaf,
Att Sverige är det — hör den röst, som himlen tyder,
Den röst som ropar hämd utur din makas graf.

Gå, bed min Son med svaghet ej förnedra.

Det blod, som honom lifvet gaf.

Säg, om jag stupa skall för mina bödlars glaf,

Skall dock mitt stoft sig af hans seger hedra.

Quintette.

Christina. Cecilia.

Margareta. Anna.

Kärlek för en fosterbygd!

Ädla känsla, rena låga!

Stöd (dess mod och (dess förmåga
(mitt min)

Att till svaga trälars blygd

Detta grymma offer våga,

Som du kräfver af min dygd.

Norrby, af sides.

Kärlek för en fosterbygd!

O hur mächtig är din låga!

Himmel! skall så mycken
plåga

Löna en så ädel dygd.

*Christina, till Norrby, sedan hon med
tårar omfamnat sin Son och lem-
nat honom i Cecilias armar.*

Kom Norrby, skyndom oss; ditt hjerta snart skall säga

Om jag förtjent en Stures kärlek äga.

(De gå alla bort.)

ANDRA ACTEN.

FÖRSTA SCENEN.

Theatern föreställer Gustafs tält, der man ser hans säng, bäddad med en björnhud, och hans vapen hängande öfver hufvudgården. Genom fonden af tältet, som är öppet, ser man en del af Gustafs läger, uppslagit på Muaklägret. På ena sidan är en vik af hafvet, och på den andra en del af Staden. I fonden af Theatern ses en del af Danska lägret, och långt fram Christjernes tält. Flere poster stå på vakt. Båda lägren äro åtskilda genom Norretröm.

Gustaf. Lars Siggeson Sparre. Sten Ericsson Lejonhufvud. Gustaf Olofsson Stenbock. Eric Flemming.

De öfrige Hufvudmän i Armeen.

Gustaf.

J, Svenske Riddersmän, uti hvars tappra mod
 Bort fosterland ett värn mot tyranniet funnit;
 J, som med ädel börd en ädel anda vunnit,
 Och edra fäders dygd med edra fäders blod!
 Du, oförskräckte Sten! du Sparre-namnets heder,
 Förfarne Stenbock! ädle Thord!
 Och du, som från dig sjelf din hela ära leder,
 Du Pehrson! trogne vän, som ett försåtligt mord
 Ifrån min hjessa undanröjde;
 Och J, som aldrig än er rygg för oket böjde,
 J, Dalakarlar! raska tropp,
 Som, då min röst ditt bistånd hördes mana,
 Bland alla först till vapnen lopp
 Att följa mina fjät och Frihets-Gudens fana: —
 Se här det mål utaf vår bana,
 Der segren kröna skall vår möda och vårt hopp —
 Här, på en vördad Thron, hvars hägnad Sverige njutit
 I edra fäders sälla dar,
 En bödel, en Tyran sitt välde upprest har: —
 Här, på er frihets graf, det ädla blodet flutit,

Som mot förtryck och våld var fordom ert försvar.
Förgäfvdes detta blod till Himlen hördes klaga,

Och ropa hämd af edra bröders hand,
Af dessa slätters barn, som darrande och svaga
Med tystnad sänkte sig i slafveriets band.

J skogens raska Folk! J Söner af det land
Som trälar aldrig än uti sitt sköte närde,

J voren de, som edra landsmän lärde
Att känna rätt sin magt och fylla rätt sitt kall.

Ren fiendernas täta fall

Omsider öppen väg för edra vapen lemnat;

Fullkommen då det värf, hvartill er Himlen ämnat.

Ett enda anfall än — och Sverige räddas skall.

En Riddare.

Nej, Gustaf, din skall hedern vara,
Att hafva frälst ditt land från nöd och slafveri:

Den förste uti stridens fara

Skall du ock först i segrens ära bli.

Med dig vi alla äro lika

I hat mot vår tyran, i nit för Sveriges väl;

Men uti tapperhet och rådslag och befäl

För din förtjenst vi alla vika.

Ja, Himlen vare lof! den tid försvunnen är,

Då för det nesliga begär

Att, sjelf en kufvad slaf, på sina likar råda,

Man såg en son sin far, en far sin son förråda;

Då afund mot en inländsk dygd

Ett evigt tvedrägtsfrö i bröders sinnen kastat

Och man för enskild hämd, för enskild vinning hastat

Att störta i förtryck sin glömda fosterbygd —

Nu, då vårt olycksmått sin höjd omsider hunnit

Och vi med upplyst syn de grymma villor funnit

Som fordra all vår sorg, vår fasa och vår blygd, —

Om någon Svensk ännu en annan känsla andas

Än afsky för tyrannens lag;

Hans blod, vi svärje det, hans blod på denna dag

Med fiendernas blod skall blandas.

Om man ej än en Svensk beträdt,

Att mot sin Höfding trohet brutit;

Om mången okänd främlings rätt
Sitt skydd af våra vapen njutit;
O du, som all vår kärlek har,
Vår Vän, vår Skyddsgud och vår Far!
Hvad prof bör icke du begära
Af Svears tapperhet och mod,
Då vi för frihet vapen bära,
Då Sverges väl och Gustafs ära
Skall blifva priset för vårt blod?

Chor.

O du, som all vår kärlek har m. m.

Gustaf.

Ädla skuggor, vördade fäder,
Sveriges Hjeltar och Riddermän!
Om ännu dess sällhet er gläder,
Gifven friheten lif igen.
Skola edra helgade grafvar
Trampas af tyranner och slafvar?
Nej, må trældomens blotta namn
Edra vreda vålnader väcka,
Och er arm sig hämnande sträcka
Ur den eviga nattens famn!

Chor.

Ädla skuggor, vördade fäder,
Sveriges Hjeltar och Riddersmän!
Om ännu dess sällhet er gläder,
Gifven friheten lif igen!

(Mot slutet af denna Chor hör man
ljudet af trompeter som båda en
Härolds ankomst. Tvänne Rid-
dare gå att taga honom emot.)

ANDRA SCENEN.

En Härold från Danska Lägret. De förre.

(Man ser en Krigshärold komma från Danska Lägret med Norrby och Christina Gyllenstjerna, åtföljde af några Vapendragare. Norrby och Christina stadna utanför Lägret, och Härolden införes i Gustafs tält.)

Härolden.

Din Kung, o Gustaf! till dig sänder
Den tappreste bland sina hjeltars här;
Den ädle Norrby sjelf, som till ditt lägerländer,
Ett samtal snart af dig begär;
Han lemna vill en gisslan dig i händer
Till prof utaf den nåd, som Christjern för dig bär.

Gustaf.

Hvad? tror tyrannen mig bedraga,
Då på min här han icke segra rår?
(Ger sin handske åt Härolden.)
Lät Norrby denna pant utaf min trohet taga;
Säg, att han trygg mig nalkas får.
(Härolden går bort.)
(Till sina Riddare.)

Gån, tappre Krigsmän, gån, att allt till storm bereda;
Jag Christjerns budskap här tar medlertid emot.
Kanske han hoppas än mig genom svek förleda,
Men jag ej fruktar mer hans ränkor än hans hot.
(Riddarne gå bort.)

TREDJE SCENEN.

Gustaf. Norrby. Christina.

Norrby.

Uppå min Konungs ord jag går att dig bebåda
En stor, en oförmodad nåd:
Af aktning för ditt mod han ömmar för den våda,
Hvari dig störtat har ditt blinda öfverdåd;
Han heldre som en far, vill dig till lydnad råda,
Än straffa ett försök som väcker hans förakt.

En ädling, huru djerft! det högmod vågar hysa,
Att strida mot en Konungs makt,
Hvars stolta hjessa hölje af trenne Kronors pragt,
Hvars Kronor dubbelt högt af lagrens ära lysa.

Gustaf, med stolthet.

Jag trott, en värdig Riddersman
För Riddersmanna dygd bordt mera aktning bära.
Hvad? Sevrin Norrby hoppas kan
Att genom hot en ädlings bröst förfära!
Mitt fosterland i Slafveri,
I fattigdom, förakt och plågor,
Min hela släkt förödd af bödlars jern och lågor,
Och jordens klagorop, och Himlens hämdeskri:
Se här de grymma skäl som mig i vapen bringa —
Gå, möt mig uppå stridens fältt,
Sök der att mig till lydnad tvinga,
Men nyttja ej ett språk som, hatadt och förställdt,
En Hjeltes hjerta bör förringa.
Gå säg, att under fjättrar böjd,
Och då mitt blod för bilan flyter,
Jag ej mitt ädla öde byter
Med en Tyran på Thronens höjd.
Och skulle Sverge ej förlossas
Ur sina bojor af min hand,
Skall dock min ära bli, att krossas
I gruset af mitt fosterland.

Norrby.

Jag min förundran ej kan neka
Åt detta stolta mod, som dig i fallet för,
Men, om en oväns råd dig misstänkt vara bör,
Må dock ditt hjerta sig beveka
Utaf en röst som, mera kär,
I hela folkets namn din hörsamhet begär —

(Till Christina, som stadnat utanför tältet.)

Gån, träden hit, min Fru, att eder pligt bevaka;
Förkunnen för hvars lif hans lydnad ansvar bär.

(Hon träder fram.)

Gustaf, som, då han igenkänner *Christina*,
springer tillbaka af förskräckelse.

Hvad ser jag? — Sturens egen maka
Tyrannens samråd! —

Christina.

Håll! — Jag blott hans fånge är —

Du mera billigt borde dömma

En dygd, hvars gifna rön ej någon tvekan tål.

Hvad! skulle jag så nesligt glömma

Allt hvad jag skyldig är mig sjelf och min gemål?

Hur dyrt det nöje man mig lemuar

Att här ett ögnablick ditt samtal äga få!

Hur svårt för dig att undgå

Det grusliga försåt man dina dygder ämnar!

Men **Gustaf**! vackla ej — Betänk,

Att din ståndaktighet ett Rikes frihet gäller;

Att flera seklers väl blir dina vapens skänk;

Att hela Norden ren på dig sitt öga ställer —

Se här den dom tyrannen afsagt har.

(Hon ger honom ett bref.)

Gustaf, läser.

"Än **Gustaf**! än är dig en timma kvar

"Att ditt förnuft till sansning återkalla.

"Kom, att med ödmjukhet för mina fötter falla,

"Så framt du frälsa vill en älskad moders dar:

"Vet, hennes lif beror utaf ditt svar;

"Lyd, eller se dess blod från dessa murar svalla."

(Med fasa.)

Hvad har jag sett? — Och detta val, barbar!

Och detta val ett prof utaf din mildhet var! —

(Med förtviflan.)

Och du! hvars grymma röst till hämd mig hördes mana,

Som väpnade min hand, som eldade mitt mod,

Hvi föll jag ej med blygd vid början af min bana?

(Med raseri.)

Förbannad bli min hämd, förbannad segrens fasa

Samlade Skrift. af Kellgren.

Den stund hon färgas skall utaf en moders blod!
Hvad plågodjup omkring mig sväfv!
Hvad känslor strida i mitt bröst!
Skall jag naturens rop förqväfv?
Skall jag förakta ärans röst?
Om jag mitt fosterland försavarar,
En moders graf jag öppna skall;
Om jag en moders dar bevarar,
Jag sjelf skall hasta Sverges fall.
Men hvad? — mitt löfte öfvergifva
Och bli förrädare och slaf! . . .
Men hvad? — så långt min grymhet drifva,
Med egen hand att sönderrifva
Det sköte som mig lifvet gaf! . . .
Om mina qual din ömkan väcka,
O Du, som verldars spira bär!
Lät af ditt ljus en stråle räcka
Det hjerta som du leda plär!
Säg hvilket brott bör mig befläcka?
Säg hvilket offer du begär?

Christina.

Jag all din sorg och din förtvifan delar:
Jag bäfvar för en sons, du för en moders död;
Men om du sjelf i tro mot fosterlandet felar,
Du sjelf, dess sista hopp, dess frihets enda stöd,
Mån dermed frälsas kan en älskad moders dagar?
Ach! säg mig, ädle Riddersman,
Då du ej kränka räds ett helgadt löftes lagar,
Hvad trohet väntar du utaf en låg tyrann?
Du fordrar Himlens råd — kan mer dess vilja röjas?
Du ser den svagas gråt och mencklighetens blygd.
Kan du med större prof utaf dess nåd förnöjas,
Än då han hvarje dag ger dina vapen skygd? —
Se Sverige — Se ej mer, och lät ditt hjerta höjas
Ur kretsen af en vanlig dygd.
Om ödets domar innebära
Att med ett dyrbart blod vår frihet lösas bör;
Betag då ej din mor en ära

Som världens undran får, och hjeltars afund gör.

Vet, då dess ädla hjesa dignar

På bålet under bödlars hand,

Hon nögd det grymma slag välsignar,

Som slutar hennes lif och Sverges trældoms band:

Men räds, då du din heder mister,

Om hennes dagar mer än Sverges frihet mån,

Räds, att af sorg dess hjerta brister

Vid åsyn af en brottslig son.

Hvad har jag sagt? Mån jag väl glömmar

Hvars död jag med mitt råd i dag beseglat har? —

O du min maka, och dess far!

Förlåt, att jag din son fördömmar

Att offras för ett folk, hvars skydd du fordom var.

Jag såg ditt blod för Sverige gjutas,

Din son bör följa dina spår;

Mitt lif skall med hans dagar slutas,

Men jag min pligt fullkomna får.

Duo.

Gustaf och Christina.

Ädla dygder, dem vi dyrka,

Gån, att våra hjertan styrka!

Sverges väl på er beror.

Christina.

Gustaf.

Men ach min Son!

Men ach min mor!

Båda.

Du, hvars röst vår ömhet sårar,

Du, som ropar i vårt blod,

Tag, natur, tag våra tårar,

Men försvaga ej vårt mod!

Norrby.

Mitt bröst vid edra plågor blöder:

Som fiende, jag dock er dygd beundra vet —

Er dygd!... hvad säger jag? — en grym omensklighet,

Som blott sig på förtviflan stöder —

Hvad Gustaf! hoppas du, att för en moders mord

Dig himmelen till lön en seger skall förära?
Nej, frukta för hans hämd, och kom att nåd begära
Då Christjerns mildhet än . . .

Gustaf.

Hans mildhet — hvilket ord! —

Det är då här jag bör dess verkan lära,
Beskrifven med det blod, som nyligt strömmat ner
Från dessa murars höjd, dem jag förfärad ser
En faders stungna lemmar bära! —

O Gud! — och det är du, som Rikens öden styr! . . .

Norrby.

Ren tiden skyndar, dagen flyr;
Hvad svar skall jag din Konung gifva?

Gustaf, sedan han en stund, lutad
mot ett bord, med armen under
hufvudet, stått fördjupad i sin
sorg, reser han sig hastigt upp,
och säger:

Väl an! du om mitt svar skall genast kunnig blifva.

(Han går ut ur tältet att ropa
fram Cheferne och de för-
nämsta Soldater i Armeen.)

J, som med mandom, tro och nit
För fosterland och frihet vapen fören;
Gån, ädle Stridsmän, skynden hit;
Er Höfding ropar eder — hören!

FJERDE SCENEN.

Krigsmän af Gustafs Armee,
som komma hastigt in från alla sidor.

De Förre.

Gustaf.

Gån, träden fram, och lyssnen till mitt tal —
Om någon utaf er, vid mistning af en maka,
En syster eller mor, blef yrkad att försaka
Sitt fosterlands beskydd; hvad blef väl edert val?

En Soldat.

**Da sett oss barn och far och mor och maka lemna,
Att under ditt befäl oss på tyrannen lämna.**

Quatuor.

**Om någon enda i din här
Så dyra pligter skulle kränka,
Må strax hans blod den jord bestänka
Som ett så nedrigt foster bär!**

En Annan.

Må han sin makas afsky väcka!

En Annan.

Må han sin faders syn förskräcka!

En Annan.

**Må han förskutna armar sträcka
Mot en förnedrad moders famn!**

Alla Fyra.

**Ja, må en evig skam befläcka
Hans död, hans minne och hans namn!**

**Chor. (*De draga ut sina svärd
och slå på sköldarne.*)**

**Nej, Gustaf, vet, vi en för alla
Vid våra sköldar svärja det:
Vi skola segra eller falla,
Men aldrig svika dina fjät.**

Gustaf.

Väl, Norrby! du har hört, hvad du din Kung skall svara.

Norrby.

**Jag går, för Christjern att förklara
Hvad jag med undran hört och sett.**

(Han ger Handsken tillbaka.)

Se här den pant du af din trohet gett:

**Din mor är i mitt våld — Du snart skall varse blifva,
Om Norrbys hjerta lärt att dygden aktning gifva.
Farväl!**

(Till Christina.)

Och ni, min Fru, gån, att med ödmjuk röst,
Med tårar och med bön er vreda Konung röra.

Christina.

Ach! på en tigers vilda bröst
Hvad verkan vill min bön och mina tårar göra?
Men Gustaf —

Norrby.

Dröjom ej.

Christina.

Välan! vi skiljas böra —
I morgon denna hand i Stockholm väntar dig.

Gustaf.

Ja, hämnad eller död, du der skall finna mig.

(Norrby och Christina föras tillbaka af tvenne Svenske Riddare ända till förposterne.)

FEMTE SCENEN.

Gustaf. Svenske Riddare och Soldater.

Gustaf.

J Stridsmän! gån, och omsorg dragen
Att lägret tidigt hvila må,
I morgon, mina barn, i morgon är den dagen,
Då Sverge af vår hand skall hämd och frihet få —
Hör, Sparre! näst till mig skall du befälet äga;

(Han ger honom ett papper.)

I denna plan du slagets ordning ser.

Var mån, att allt med noghet öfverväga —

Dig Stenbock! jag den fana ger,
Som i Sten Stures tid jag sjelf på krigets bana
Så mången gång med heder bar;

(Han ger honom Svenska Baneret.)

Må i din hand hon blifva segrans fana —

Thord Bonde! dig jag utsett har,
Att med din raska här dig först i elden våga —
Och du, Sten Ericsson! skall vid min sida tåga

Från rum till rum, från tropp till tropp,
Att ägga knektens mod och lifva stridens låga —
Må dagens första skymt på dessa granars topp
Signalen till vårt anfall blifva.

*(De gå alla bort. Man hör retraiten
bådas med pukor och trompeter, och
tältet tillslutes åt Lägre:s sida.)*

SJETTE SCENEN.

Gustaf, ensam.

Ömsider får jag då ett obehindradt lopp
Åt mina qväfda tårar gifva.

Grymma, sorgsna klagoskri,

Som på nytt i hjertat väckas,

Ach! hur gruffligt ropen J:

"Bödel! må din själ förskräckas!

"Skall din hand, hvad raseri!

"Med en moders mord befläckas?"

Men förgäfves ropen J.

Ingen hjälp kan henne räckas;

Nej, dess blod skall offradt bli.

Hvad mig glädt att vapen draga

För mitt tryökta fosterland,

I det hopp, att lagren taga

Af en älskad moders hand! —

Hvad jag nu med fasa skådar

Denna hjeltars Guda-lott,

Då dess skörd min ånger bådär,

Och min ära blir ett brott!

Men hvilket okänt lugn i mina sinnen gjutes! —

Af sjelfva plågas tyngd som på mitt hjerta rår

Jag mattad och förtryckt, en lindring njuta får;

Min känsla flyr, mitt öga slutes.

*(Han kastar sig vårdslöst på sin säng, med
armen stödd mot bordet, på hvilket står
en lampa som upplyser Theatern.)*

SJUNDE SCENEN.

Gustaf, sovande. Sveriges Skyddsängel,
som nedstiger på en sky, hållande i högra handen en
diamants-spira, och stödjande den andra på hufvud-
det af ett lejon, som håller i sina klor en himmels-
blå glob med Sveriges tre Kronor.

Skyddsängeln.

Slå, Gustaf! bort din sorg; vis farorna förakt;
Tag an den muntra dygd som stora själar egnar,
Och känn i mig den Gudamagt,
Som detta Rikes välfärd hägnar.

Strid, Hjelte, strid; och vet, att för ditt svärd
Skall enväld fly, och Sveriges bojar falla:
Hör Segrens Gud dig till sitt tempel kalla.
Strid, Hjelte, strid och blif en spira värd.

Ja, tidehvarf från tidehvarf
Din ätt skall Sverges Krona bära:
Ditt namn skall bli dess Kungars ära,
Och dina dygder deras arf.

Glada Drömmars lätta tropp!
Gån, att Hjeltens oro mildra:
Gån, att för hans tankar skildra
Glansen af hans ödens lopp!

Men J, som fasans skepnad fören!
Församlens i tyrannens bröst;
Fort, skynden er, hans lugn förstören,
Med plågans hot och hämdens röst.

(*Skyddsängeln försvinner. Under en ljuftig musik visa sig de behaglige Drömmarne uti lätta skyar, dansa kring Gustaf och beströ honom med rosor och wallmo. Vid en olika ljuftig och mera listig musik kommer en Dröm som föreställer Åran, att kröna Gustaf med lagrar, medan en annan under Segrens skapnad lägger en trophée för hans fötter. De former alla en grupp kring Gustafs säng. Under en fastlig musik uppstiga ur jorden de grymma och olyckliga Drömmarne kring Christjerns tält, som visar sig i fonden något öppet och der denna Prins ses ligga på sin säng uti en orolig sömn. Förråde-*

riet går att lemna honom en krona och en sköld med Sveriges vapen. Samvetsagget omgifver honom med sina ormar. Hatet skakar en fackla öfver hans hufvud, under det att Hämnden krossar hans krona och rycker af honom Svenska Skölden den han skyndar att lemna åt en lycklig Dröm, som föreställer Pallas, hvilken tillika med Segren går att upphänga skölden öfver Gustafs hufvud, då emedlertid de olycklige Drömmarne binda Christjern med kedjor, och derpå försvinna under jorden. — Theatern förvandlas och visar Gustaf i drömmen en föresyn af sin strid, sin seger och sin ära. På ljusa skyar föreställas oräkneliga härar i silfverharnesk, hvars särkilde divisioner manas och anföras af rykten på vingade hästar. Ända ned ifrån Gustafs läger stiga de högre och högre, öfverst upp öfver Stockholms murar, som tyckas gränsa till himmelen. Der, i spetsen för hela denna Armee och åtföljd af sina Generaler, ser man Gustaf tåga fram på Zodiaquen, fästa sin fot på Kräftans tecken, och resa sitt Standar ofvan upp på fästningen. Detta, som man ser, utmärker tiden då Stockholm intogs. — Åter förändras Theatern och visar, tvärt igenom en Sol, odödlighetens Tempel, med Gustafs Årestod i fonden. Den omgifves af Genier, som sjunga en Chor. Åran tillika med Segren och Pallas följde af de lycklige Drömmarne, gå att kröna den med blommor.)

ÅTTONDE SCENEN.

Gustaf, sofvande. Lyckliga Drömmar. Genier.

Chor af Genierne.

Dig, Gustaf, som ditt Folk ur nöd och trældom ledde,

Vi resa denna ärestod:

Den frihet, som din dygd åt Svea Folk beredde,

Är ännu vårdad af ditt blod.

(Odödlighetens Tempel försvinner och
Theatern föreställer åter Gustafs
Tält, tillslutit åt Lägrets sida.)

NIONDE SCENEN.

Gustaf ensam, som uppvaknar.

Hvad ljuflig dröm! hvad bild af sälla tider!
Hur lyckligt är min själ af denna syn förbytt!
De grymma sorgers moln för hoppets strålar flytt,
En hög och himmelsk kraft sig i mitt väsen sprider —
Men dagen bryter in, och för den sista gång.

Dess ljus till mina ögon hinner,
Om Sverge ej i dag utur ett nesligt tvång
Utaf min hand sin räddning vinner.
Du Gud, som Svea Land ditt stöd
I flere seklers tid förlänat;
Kom, fräls ur slafveri och nöd
Ett folk som dig med trohet tjenat!
För dig min tanka synlig är: —
Om högmod, om ett falskt begär
Till Kunglig magt och glans och heder
Jag i ett brottsligt hjerta bär;
Lät mig i striden störtas neder
Och gif blott segren åt min här.
Men om en ren och ädel ifver
Allena herrskar i min själ;
Om för din tjänst och Sverges väl
Jag mig i dödens faror gifver;
O Gud! o Härars Gud! befall,
Att denna hand förtrycket hämnas!
Blott af din nåd kan segren lämnas,
Blott till ditt lof han egnas skall.

(Han går ut ur tältet.)

TREDJE ACTEN.

*Theatern föreställer det inre af Christjerns Tält.
Man ser denna Prins ligga helt beväpnad på sin
säng. En dunkel lampa upplyser Theatern.*

FÖRSTA SCENEN.

Christjern ensam, som vaknar upp
med förskräckelse.

Hvar är jag? — Himmel hjelp! — hvad grymma plåghärad,
Som sväfva för min syn, som rasa i mitt bröst! —

Är då en Gud? — en Gud hvars röst

Med hotet af sin hämd den brottslige förfärad? —

Ach samvet! samvet håll! — förmildra dina slag! —

Men hvilken blygd! hvad svaghet! — är det jag —

Är det väl Christjern, som förskräckes

För dessa tomma skuggors tropp,

Som af en grumlad blod till hjernan ledas opp

Då tankans ljus af sömnen släckes? —

Nej, må en blindad verld i villans töcken se

De mörka andars hop, dem våra Präster diktat

Att aktning åt en lära ge

Som Altaret och Thronen riktat;

Men må ett upplyst vett åt dessa sagor le!

Nej, Styrkan är den Gud, som Kungars dyrkan kräfver

Och allmänt fruktad är, fast han ej tempel har!

Den Gud som mina fjät till Svenska Thronen bar;

Som trotsar afunds hot och nödens klagan qväfver:

Ja, fåfängt mot min arm den svaga sig förhäfver,

Då jag af styrkan har försvar.

Förmätne Gustaf, frukta

Min hand förutan nåd

På denna dag skall tukta

Ditt galna öfverdåd.

Ditt fosterland skall falla,

I trots af allt ditt mod,

Och sista droppen svalla

Af Sverges fria blod.

Ja! ryktets Gud skall bära
Till efterverldens famn,
Med glansen af min ära,
Föraktet af ditt namn.

ANDRA SCENEN.

Christjern. Norrby.

Norrby.

Jag uppfyllt har de bud dem du mig föreskrifvit:
Christinas hand på nytt de tunga fjättrar bär,

Och Wasas mor på flottan vårdad är —

Mitt öga och min själ, som noga aktning gifvit

På Gustaf och hans tappra här,

I deras vilda blick med häpnad varse blifvit

Det djerfva frihets-nit, det hämnande begär,

Som mer än menskligt mod i deras själar när —

Att längre hot och tvång mot detta folk försöka,

Skall blott dess raseri till dubbelt utbrott öka.

Jag läst i Gustafs själ — Stolt, men ej otacksam,

Om du i dag hans mor tillbaka sänder,

Skall af din mildhet rörd . . .

Christjern.

Hvad? — i förrädarns händer!

Jag sjelf? . . . Gå, lät det skepp till stranden föras fram,

Der hon på däcket höjd, i band och jern må slutas;

Och må, då minsta skymt till anfall visar sig,

Dess blod i sonens åsyn gjutas! . . .

Norrby.

Nej, Christjern, denna pligt är icke gjord för mig --

Jag är soldat; och kan ej bödel vara —

Jag lyda lärt; men lyda utan blygd.

Befall — Jag skyndar glad i tusen dödars fara:

Mitt gods, mitt lif, mitt blod, du ingen ting må spara:

Allt här min Konung till — Mig tillhör blott min dygd!

Duo.

Christjern.

Hvad! du ej räds din hörsamhet neka?

Norrby.

Ach! lät min bön ert hjerta beveka!

Christjern.

Nedrige, frukta! Jag ren i din själ

All dess falskhet, dess trolöshet skådar!

Norrby.

Mindre jag fruktar den hämd du mig bådär,

Än de faror som hota ditt väl.

Båda.

O Himmel! skall midt uti nöden, O Himmel! hvad grufliga öden!

Mitt folk icke mer stå mig bi? Hvert för dig ett blindtraseri?

Men jag svär det vid hämden, Men jag svär, att i plågor och

och döden, döden

Dina svek skola fruklösa bli. Mot dig själf din försvarare bli.

Christjern.

Ja, jag din afsigt röjt: du sökt mitt folk behaga,

Att trolöst höja dig uppå din Konungs fall.

Norrby.

Jag endast sökt dig undandraga

Det hat, som innan kort ditt välde störta skall.

Christjern.

Du hotar mig — men vet, jag skall din djerfhet styra —

Vakt! fjättren honom —

(*Vakten som kommit in, drar sig tillbaka med förskräckelse.*)

Hvad! — J bäfven vid hans blick? —

Norrby, som sjelfvilligt går fram
att låta fångsla sig.

(*Till Vakten.*)

(*Till Christjern.*)

Gån, lyden eder Kung — Mån i så nesligt skick

Den hand försänkas bordt... Men nej — din blinda yra

Ej reta bör min harm — hon blott min ömkan gör —

Samlade Skrift. af Kellgren.

6.

Om du mitt trogna nit och mina tjänster glömmer,
Min heder och min pligt jag dock ej glömma bör.

Christjern.

Soldater, fort! . . .

Norrby.

Farväl! . . .

(Han föres bort.)

Christjern, till Vakten.

Jag edra hufvun dömmar

Till ansvar för hans vård — Välan! af hämdens bud
Jag sjelf skall blifva tolk

*(Ett tjockt mörker öfverhöljer Theatern. I det samma
Christjern nalkas öppningen af tältet, uppstiga ur
Jorden de båda mördade Ribbingarnes skuggor, och
stänga honom vägen. De äro unga barn klädda i
hvita sveptingar, och blodige om halsen, med hå-
ret utslagit och hållande hvarann om lifvet.)*

TREDJE SCENEN.

Christjern. Flere Skuggor,
som efter hvarannan synas och försvinna.

Christjern.

Men hvilken syn, O Gud! —

De två unga Ribbingarnes Skuggor.

Duo.

Ur den mörka grafvens boning

Resa vi oss upp till hämd.

Grymme! hoppas ej förskoning;

Straffets timma är bestämd.

Ungdom, oskuld, tårar, böner,

Allt hvad menskjors ömkan röner,

Mot dit hat ej mäktigt var:

Men förskräcks! — En Gud och Far

Skall vårt blod tillbaka kräfva,

Barbar!

Fly och bäfva!

**Sten Stures Skugga, under svepningen klädd
i harnesk och en mantel af purpur;
hufvudet bart och sidan blodig.**

O Du! hvars tyranni ett ohördt medel faun,
Att öfver dödens gräns din vilda grymhet sträcka,
Känn skuggan af en Riddersman,
Hvars kalla stoft du sökt att skymfa och besläcka.

(*De Svenske Herrars skuggor som blifvit mör-
dade på Christjerna befallning vid blodba-
det i Stockholm resa sig upp ur jorden.*)

Chor af Skuggorne.

Du skall ej strafflöst längre rasa,
I blygd och trots af Himlens magt:
Du var ett mål för jordens fasa;
Blif nu ett mål för dess förakt!

Sten Stures Skugga.

Du mot det fall skall fåfängt sträfva
Som hämdens Gud tyranner spar:

Chor.

Dig Gustafs hand i dag skall häfva
Ifrån den Thron du sölat bar.

Barbar!

Fly och häfva!

Joachim Brahes Skugga.

Du gått att sluta mina dar,
Men du mitt hat ej kunnat qväfva:
Min hämd i döden lefver kvar.

Chor.

Barbar!

Fly och häfva!

Eric Wasas Skugga.

Min skugga skall i striden eväfva,
Att vaka för min sons försvar.

Chor.

Barbar!

Fly och häfva!

(Christjern har hela tiden vist den yttersta förskräckelse. Än vefvar han kappan för ansigtet, än tycks han med sina åtbörder anropa Skuggornas medlidande.)

Christjern.

Ach grymma här! håll opp! — håll opp att mig förfölja! —
I hvilken afgrund fly? — I hvilket djup mig dölja? —

(Han kastar sig baklänges på sin säng, utsträcker armarne, och tycks med de häftigaste rörelser vilja drifva dem tillbaka.)

Chor af Skuggorne.

Tyran! som elutit har ditt bröst
Mot den förtrycktas rop i nöden;
Hör nu förbannelsen och döden
Uti ditt eget hjertas röst!
Du skall i striden se oss sväfva,
Att våra söner ge försvar.

Barbar!

Fly och bäfva!

(De sjunka ned i jorden. I det samma hör man en mousquetteri salfva, och på långt håll trompetter som bläsa alarm.)

Chor, bakom Theatern.

Skyndom, skyndom i gevär!
Skyndom, fienden är här.

FJERDE SCENEN.

Christjern. En Officer,
som med hastighet kommer in på Theatern.

Officeren.

Ach Herre! vet, att på vårt läger
Den djerfve Gustaf ren ett gruffligt anfall gjort.
Man blott ännu mot stadens port
En väg till räddning öppen äger.

Christjern, ännu förvillad af sin syn.
Ach! skuggor, spöken, troll! nåd, nåd! — förbarmen er!

Mitt bröst af ormar tårdt, mitt blod och mina tårar,
Är det ej nog? —

(Kommer sig något före.)

Men hvad? Mån än en dröm mig därar?

(Blir varse Officeren.)

Hvad vill du? — Tala! säg! . . .

Officeren.

Ach dröjom icke mer! . . .

Chor, bakom Theatern.

Himmel hjälp! hvad grufflig fara;

Lägre öfverrumpladt är.

Fallom ut att oss försvara;

Skyndom, skyndom i gevär!

Christjern.

Hvad larm och rop . . .

Officeren.

Mitt råd skall ej ditt mod behaga;

Men uti nödens tid det mig förlåtas bör: —

Att inom Stadens mur oss strax tillbaka draga,

Se här den enda väg, som segren möjlig gör.

Christjern.

Hvad säger du — Hvem jag för Gustaf flykten taga? —

Millioner upprorsmän och hela verdens magt

Kan ej uti min själ en lika fruktan jaga,

Som den en villosyn till mina sinnen bragt.

(Efter någon tystnad för att åter hämta sig,
stiger han upp, sätter hjelmen på sig med
en trotsig uppsyn och fortfar:)

Gå, att min lifvakt sammankalla;

I spetsen för mitt folk jag sjelf mig visa vill.

FEMTE SCENEN.

De Förre. En annan Officer,

med lika hastighet.

Den sednare Officeren.

Fly, Konung! eller räds i Gustafs händer falla:

Fly! — om ett ögnablick är icke tid dertill.
 Vårt läger är förstördt, vårt folk till rygga drifvit,
 Och Norrby, genom våld af egna landsmäns hand
 Ur vaktens armar ryckt och löst från sina band,
 Med hast till flottan sig begifvit —
 Hans kärlek hos sitt folk, hans välde och hans harm,
 Allt hotar dig — men mest den tappre Gustafs arm,
 För hvilken allt ses stupa och försvinna.

Christjern.

Jag går — om detta svärd ej honom störta kan,
 Skall han åtminstone en dyrköpt seger vinna.

(Till förste Officeren.)

Till flottan genast far. Tyd Sevrin Norrby an,
 Att jag ännu hans brott förlåter,
 Blott att han strax för bilan strömma låter
 Det blod jag dömt att offras opp.

(Till den andra.)

Gå, flyg, var snar — Och du, till Slottet hasta:
 Befall Christinae vakt, att högst från tornets topp
 Den fångna hufvudstupa kasta —
 Vid åsyn af dess blod och sönderslitna kropp
 Förrädern darra skall, och hämmas i sitt lopp.

SJETTE SCENEN.

Theatern förvandlas och föreställer Stockholms Fästning, fluguerad af torn. Mot fonden ser man Slottet, Tornet Tre Kronor, och spiorne af St. Nicolai och Riddarholms Kyrkorne. Hafvet är i fonden, der man finner en del af Danska Flottan ligga för anker.

Gustaf och hans Folk.

Gustaf.

Vänner, skynden er in i striden!

Himlens Gud våra vapen styr:

Vänner, ekynden er, nu är tiden:

Segren kallar er, Christjern flyr.

Chor af Svenskarne.

Fort till storms, alla tillika!

Följom Gustaf och segren åt!

Hvilken Svensk vågar att svika

På dess modige faders stråt?

(Man reser stormstegar; Danskarne kasta granater på de belägrande; dessa betäcka sig med sina sköldar, stegarne kullkastas, en del af soldaterna nedstörtas, och anfallet drifves tillbaka.)

Choren fortsar.

Hvad? skulle Göthers ättlingar vika?

Vika för slafvars darrande stål?

Nej, fallom an alla tillika!

Hämd och frihet är segrens mål.

(De föra fram kanoner, som göra breche på muren; och resa åter upp stormstegarne. Danskarne börja ge vika. Gustaf fattar sjelf Svenska baneret, för det med ena handen, håller skölden öfver hufvudet med den andra, och stiger så upp till brechen, åtföljd af sine soldater. Då han hunnit högst upp på muren, reser han der baneret. Danskarne öfvergifva brechen och murarne; och medan ett parti Svenskar tränger sig in genom öppningen, tåga de andra, följde af Cavalleriet, in öfver vindbron, som för dem blifvit nedfälld.)

Gustaf, i det han fattar standaret.

Vänner, följ en Höfdings öden!

Än ett anfall, och segren är vår.

Chor af Soldaterna, som följa honom till storms

Ja, vi följa vår Höfdings öden:

Då du bjuder, är segren vår.

Chor af Svenskar och Danskar under Stormen.

Svenskarne.

Danskarne.

Flykten, fiender! hämden och
döden

Gustaf kommer; och hämden
och döden

Följa modige Svears spår.

Rusa tätt uti hjeltens spår.

Gustaf, i det han reser standaret på muren.

Segren är vår! segren är vår!

Chor af båda Härarne.

Svenskarne.

Danskarne.

Väljen snart mellan flykten | Flyktom, flyktom! O nesliga
och döden! | öden!

Segren, segren, segren är vår. | Annan räddning ej återstår.

SJUNDE SCENEN.

Theatern förändras, och föreställer det inre åt Fästningsporten, af Stockholms yttre murar. Christjern, med sine Höfdingar och någre få Soldater, kommer in och stadnar midt på Theatern.

Christjern.

Gå, skynden hit! kom, staden här,
Att de förmätnas anfall bida!

Tvenne af Höfdingarne.

Förmätit är mot ödet strida;

Oss endast döden väntar här.

ÅTTONDE SCENEN.

En Dansk Officer. De Förre.

Officeren till Christjern med yttersta
häftighet och bestörtning

Fly hastigt härifrån — Din fiende, ditt folk,

Allt denna stund sig mot dig vänder.

Afgrunder omge dig. Förräderiets dolk

Har väpnat Sevrin Norrbys händer.

Chor.

Fly hän! förgäfves är att strida

Mot Norrbys arm och Gustafs här.

Christjern.

Nej, jag vid jord och Himmel svär,

Att på förrädarnas ankomst bida.

En af Soldaterne.

Se där hans tropp!

En Annan.

Hör där hans röst!

NIONDE SCENEN.

Sevrin Norrby. De förre.

(*Sevrin Norrby, med värjan i handen, följd af en talrik tropp, kommer inrusande på Theatren. Båda tropparne hålla sig stilla under gevären. Men Christjern springer fram att ränna värjan genom Norrby, som undböjer stöten och kastar sin värja för Christjerns fötter.*)

Norrby, med bestörtning.

Hvad raseri! — Välan, se här! se här mitt bröst —

(*Han öppnar sitt bröst.*)

(*Med ömhet.*)

Jag gick att för din räddning strida.

(*Christjern med häpnad, ånger och glädje omfamnar Norrby, och ger honom sin värja tillbaka; under det Soldaterne ännu visa sin fruktan och upprepa i*

Chor.

Förgäfves är mot ödet strida:

En säker död oss väntar här.

Norrby.

Är ej er Konung vid er sida?

Och edert hopp försvunnit är!

Soldaterne.

Hvad hopp af mod och vapen bida,

Då döden oundviklig är?

Christjern.

Välan! så stupen vid min sida!

Er pligt, er heder det begär.

Chor.

Välan! vi stupa vid din sida.

Att dö med dig, vår heder är.

(Striden börjas å nyo. Svenskarne och Danskarne drifva ömsom hvarannan tillbaka. Andteligen måste Christjern taga flykten; och hela Gustafs här med canoner och full musik tågar in genom Fästningsporten. Dalkarlarne sluta marchen.)

TIONDE SCENEN.

Theatern förändras, och föreställer Hamnen vid Stockholm. På ena sidan ser man Slottet med Tornet Tre Kronor: på den andra St. Nicolai Kyrka. I fonden visar sig Hafvet, och en del af Christjerns Flotta, färdig att lyfta ankar. Flereslupar tyckas vänta att föra Danskarne om bord.

Christjern, åtföljd af sin Lifvakt.

Hvarthän? Hvarthän, försagde hopar?

Stån eder Konung bi! — men nej; jag fåfängt ropar.

(Under föregående recitativ hör man på afstånd bullret af pukor, trummor och mousquetter. Detta buller, så väl som Svenskarnes segerrop, nalkas småningom. Man ser Danskarne springa öfver Theatren och fly åt hamnen. Officerarne samla dem och föra dem tillbaka i striden. Andre kasta sig i slupar, och skynda till Flottan.)

Chor af Svenskarne, som ännu ej synas.

Triumph! Triumph! seger och ära!

(Man ser öfver Stadsmurarne en häftig rörelse af pikar och mousquetter. Flere Danskar störtas ned från murarne, och bommen tillslutes. Qvinnor, så väl som karlar utan hjälm tränga hårdt på Danska Gar-nisonen.)

Christjern.

Välan! jag än om Slottet rår:

Dess fasta värn ännu en fristad skall förära.

(I detsamma han nalkas Slottsporten, höres innanför ett segerrop. Danska standaret

på Tornet Tre Kronor fälles ned, och det Svenska uppreses. Christina Gyllenstierna träder fram på en balcon öfver porten.)

Chor, innanför Slottet.

Lefve Gustaf! Segren är vår.

ELFTE SCENEN.

Christina Gyllenstierna. De förre.

Christina.

Tyran, vik bort! — Allt hopp är dig betagit —

Vet, denna borg, som du försvara tänkt,

Är mer ej din — Det folk, som dina fjättrar dragit,

Med våld i dag sig sjelfva frihet skänkt —

Jag hatar dig för högt, att ej din död befara:

Fly därför hän! — var mon, att undan svärdet spara

Ett lif som, i förakt, i brist och plågor sänkt,

För dig en grym och långsam död skall vara.

(Hon går tillbaka in i Slottet. Christjern, som af hennes tal blifvit slagen som af en ljungeld, vaknar åter ur sin dvala vid Svenskarnes segerrop.)

Chor af Svenskar bakom Theatern.

Lefve frihet och Fosterbygd!

Christjern, med yttersta förtviflan.

Hvad öde nödgas jag, o himmel, att förfara! —

Fly — och ej hämnas få! — O raseri och blygd!

(Han skyndar till hamnen med några få af sina Riddare och Soldater, att hufvudstupa begifva sig till Flottan. De, som ej kunna följa honom, lägga ned sina vapen vid Segervinnarens ankomst.)

TOLFTE SCENEN.

**Gustaf. Svenska Riddare och Soldater.
Christina med de öfrige Fångarne
från Slottet. Danska Soldater.
Stockholms Invånare.**

(Gustaf stiger fram med värjan i handen, åtföljd af sitt folk. Danskarne kasta sig till jorden och hela Theatern uppfylles af Soldater, som ställa sig upp på båda sidor.)

Gustaf.

Soldater! hören opp, att låta blodet rinna! —
Hvad man med heder vann, med mildhet nyttjas bör.
Må mina fiender och mina landsmän finna,
Att det är jag, som här befälet för.

(Han sätter in värjan, ger skölden ifrån sig och tager af sig hjelmen.)

Chor.

Triumph! Triumph! seger och ära!

Tvenne af Fruntimren, som på Slottet
hållits Fångna.

Vi segrat — Himlen vare ära,
Som ur Tyrannens hand en blodig spira ryckt!
Ja, Sverige skall ej mera bära
Det jern-ok som dess skuldror tryckt.

Gustaf.

Ach! — denna sälla dag, som fröjd och frihet räcker,
Åt mig allena fasa ger.

Min Mor! —

Gustaf. (Hvad styng ditt minne hos mig väcker!
Margareta. (Hvad ord, som all min smärta väcker!

Tillsammans.

Min Mor! kanske du är ej mer!
Om i ditt blod i dag skall hämnas
Vår seger och tyrannens blygd,
Hvad tröst kan mer mitt hjerta lemnas?

Christina.

Den tröst som stora själar ämnas,
Den tröst att lida för sin dygd.

(Vid slutet af denna Aria ser man en Vapendragare och ett Fruntimer anlända till stranden, och nalkas Gustaf. I det samma går hela Danska flottan till segels.)

TRETTONDE SCENEN.

Gustaf. Cecilia af Eka. En Norrbys
Vapendragare. Riddare. Soldater.
Svenska Folket.

Duo.

Gustaf.

Men himmel! ser jag rätt? hvad oförmodad lycka? (r)
Min Mor! . . .

Cecilia.

Min Son!

Gustaf.

Du lefver! . . .

Cecilia.

Du är här! . . .

Båda.

Jag får då än en gång i mina armar trycka

Gustaf. (Hvad näst mitt fosterland i världen kärast är

Cecilia. (En älskad son, som mig och Sverge värdig är.

Gustaf.

Jag mina pligter lyduad gifvit,

Som Redlig Svensk och Riddersman:

Men ach! min ömma Mor! om du ej räddad blifvit,

Jag segren och mig sjelf med fasa skådat an.

Båda.

Men sedan farans hot försvunnit,

Må glädjen råda i vår själ!

Samlade Skrift. af Kellgren.

7.

Natur och frihet seger vunnit:
Vårt lif är frälst, med Sverges väl.

Gustaf.

Men ach!... uti min famn... ur dina bödlars händer...
Säg... af hvad underverk är du väl återförd?...

Norrbys Vapendragare, *som härtills
hållit sig af sides.*

Vid åsyn af er sorg och edra dygder rörd,
Den ädle Norrby sjelf er mor tillbaka sänder —

Gustaf.

Hvem, han? — hvad hör jag? — kan det vara?
O himmel! på hvad sätt min tacksamhet förklara? —
(*Till sitt folk.*)

Gån, lösen alla fångars band,
Och lemnen dem till pris i Sevrin Norrbys hand.
(*Vapendragaren går bort.*)

FJORTONDE SCENEN.

Gustaf Wasa. Cecilia af Eka. Christina
Gyllenstjerna. Svenska Herrar och
Fruer. Riddare. Soldater. Folket.

Christina, *som stiger ur Slottet,
åtföljd af de förnämste Svenske
Herrar och Fruntimer, som Christ-
jern derstädes hållit fängslige.*

Kom, Gustaf, kom! den lön är färdig
Som du med egna dygder vann;
I lyckan jämn, i nöden hårdig,
Du bäst ett folk regera kan;
Och hvem är mer en Krona värdig,
Än den som störtat en tyrän?

Chor.

Kom, Gustaf, kom! den lön är färdig,
Som du med egna dygder vann;
I lyckan jämn, i nöden hårdig,

Du bäst ett folk regera kan.
Hvem är väl mer en Krona värdig,
Än den som störtat en tyrän?

Allmän Chor.

Lefve den Hjelte, som Sverge förlösslut!
Lefve vår Konung! lefve vår Far!
Svearnes bojor han modigt förkrossat,
Svearnes kärlek skydde hans dar!
Mätte hans namn genom seklerne räcka,
Värdadt och lofvat i frihetens sång!
Mätte hans dygd hos nationerne väcka
Fasa och hämd mot tyranner och tvång!
Njute, till Folkets och Konungens heder,
Spiran sitt välde och lagen sin rätt!

Pryde hans ätt,

Till tusende leder,

Den Thron han beklädt!

(Under denna Chor gå de åtta Riddare som åtföljt Gustaf och som ofvanföre äro uppräknade, att höja honom på sina axlar. De upplyfta honom på en sköld som är lagd på standarer, och tecknad med Svenska vapnet. Man igenkänner dessa Herrar af vapnen på deras sköldar, som de hålla med ena handen, under det de bära upp Gustaf med den andra. Sedan han således blifvit förd kring Theatren, upphöjes han på en Thron af tropheer der han emottager Kronan, och der de förnåma samt folket gifva honom betygelser af en undersätelig vördnad.)

Historiska Uppllysningar.

- (a) *Severin Norrby*, Danemarks Rikes Råd och Amiral, en af de störste Krigsmän i detta tidehvarf. Han tjente Christjern med en frimodig tillgifvenhet så länge dess grymheter ej hade skilt honom från Thronen; men då Norrby ej såg något hopp öfrigt för sin Herre att återvinna de Throner, från hvilka hans tyranni en gång hade störtat honom, uppeldades Norrbys ärelystnad. Han bibehöll sig länge som Herre öfver Gottland, och hade blifvit en farlig fiende för Gustaf I. om Christina Gyllenstierna, som han hade fången, velat ingå med honom i förbund. Hans omsorg att frälsa de fleste af Svenska Adelen ur Christjernes händer, hade gjort honom många vänner; men ändteligen måste han öfvergifva Gottland, tvungen af Svenska och Danska Konungarne. Han lefde sedan i landsflykt hos Christjern, i Kejsar Carl Vs Hof, och blef slagen i de Italienska krigen under Kejsarens fanor.
- (b) *Christina Gyllenstierna*, Riks-Rådet Nils Ericsson Gyllenstiernas och Fru Sigröd Eskilsdotter Baners dotter. Har varit en af de mest förtjente mot sitt Fädernesland. Hennes ståndaktighet i motgång, hennes mod, hennes tillgifvenhet för Riket bör göra hennes namn äfven så vördadt som stort. Vid 19 års ålder enka efter Riksföreståndaren Sten Sture den Yngre, och moder för tvenne barn, Nils och Svante Sture, var hon den enda, som i den allmänna förvirringen ej glömde Riket. Hon försvarade Stockholm mot Christjern II. i 7 månader, och fast hon såg sig öfvergifven af de förnämsta hennes mans vänner, nekade hon ännu att böja hufvudet under oket, till dess Borgerskapet och sjelfva besättningen på Slottet tvungo henne att ingå förlikning; och då öfverlemnade hon dock ej Slottet, förr än hon låtit i fredspardon intaga alla de Herrar som ännu ej underkastat sig Christjernes välde: och sedan dessa heliga löften af tyrannen blefvo brutne, emottog Christina sitt öde med en hjeltemodig ståndaktighet, som kostat henne lifvet, om ej Sevrin Norrbys förböner förmått frälsa henne. Förd af denne Amiral i fångenskap till Gottland, emotstod hon ock med samma frimodig-

het alla de anbud, som hans ärelystnad gjorde henne, och som kunnat återföra henne på den Thron, som hon med Sturen förut besuttit; men kärleken för Fäderneslandet öfvervann både ärelystnaden och dess ömhet för sina barn, hvilka genom Gustaf I:s upphöjelse sågos för alltid skilde från den värdighet så väl deras fader som farfader beklädt. Frigifven efter Christjerna olycka, och återkommen till sitt Fädernesland, som blifvit befriadt af Gustaf Ericssons hjeltomod, blif hon en af hans trognaste undersåtare; och sedan hon vid 19 års ålder visat den största själ och mandom, visade hon nu, 10 år derefter de mest stilla och fromma dygder (ett sällsamt exempel!) och lefde i ro, sedan hon ingått ett senare gifte med Riks-Rådet Johan Thuresson Roos, en son af den orolige och upproriske Riksmarsken Thure Jöransson Roos. Med honom hade hon en son, Gustaf Johansson Roos, som vid Konung Eric XIV:s Kröning tillika med Svante Sture, hennes enda son af första giftet, blif till Grefvelig värdighet upphöjd. Christina slöt sin ärefulla lefnad 1559, tvenne månader efter dess förföljares Christjern II:s död, och ett år före dess vän och fosterson Gustaf I., som hedrade henne med sin ömma saknad.

(c) *Margareta Wasa*, den enda af Gustaf I:s systrar, som öfverlefde sin broders upphöjelse. Genom sitt första gifte med Riks-Rådet och Riddaren Joachim Brahe, är hon stam-moder för Braheska Ätten. Hon gifte sig andra gången med Gref Johan af Hoijsa, Tysk Riks-Grefve och en af de utländningar som med stor otacksamhet bemötte Gustaf I:s välgärningar.

(d) *Anna Thuresdotter Bjelke* försvarade Calmare Slott på samma tid, som Christina Gyllenstierna innehad Stockholm, och var den enda, med Riksföreståndarens enka, som motstod Christjern. Hon emottog Gustaf Wasa i Calmar, då han flyktig ur Christjerns fängelse återkom till Sverige, att frälsa det ur tyrannens händer. Hon öfverlemnade ej Calmar genom någon dagtingan, utan blef förd fången till Gottland, då Slottet genom storm blef af Norrby intagit.

(e) *Lars Sigesson Sparre*, Svea Rikes Råd och Riksmarsk, alla nuvarande Sparrars stamfader, var en af de 6 Herrar som jemte Gustaf Wasa gäfvos Christjern till Gisslan 1518, då denne skulle hafva sammantråde i Stockholm med Riksföreståndaren Sten Sture den Yngre, och hvilka Christjern mot all folksrätt som fångar till Danemark bortförde. Han var son af Riks-Rådet Sigge Larsson Sparre till Skoteby och Fru Christina

Månsdotter Natt och Dag. Han var Gustaf I:s trognaste vän, och blef af honom vid dess död 1559 ömt saknad.

(f) *Sten Ericsson Lejonhufvud*, Drottning Margareta Lejonhufvuds broder, stamfar till alla nu lefvande Grefvar Lejonhufvud. Hans åtskillige beskickningar till Frankrike, England, Hessen och Danemark. Konung Gustafs förtroende, och Konung Erik XIV:s misstroende, allt detta har gjort honom äfvenså namnkunnig i Svenska Historien, som den del han tog i alla de märkeliga händelser, som timade i detta tidevarf. Han blef till döds sårad den 29 Sept. 1568 vid Konung Erik XIV:s afsättande, och dog tvenne dagar derefter. Upphöjd i Grefveligt Stånd efter dess död, vid dess systerson Johan III:s Kröning.

(g) *Gustaf Olofsson Stenbock*, Sveriges Rikes Råd och Marsk, stamfader för alla nu lefvande Stenbockar, en af de första Svenska Friherrar, vid Erik XIV:s Kröning. Var Drottning Catharina Stenbocks fader, och Drottning Margareta Lejonhufvuds sväger genom sitt giftemed Brita Lejonhufvud, följakteligen Konung Gustaf I:s både sväger och svärfader.

(h) *Thord Bonde*, alla nu lefvande Bondars stamfader.

(i) *Knut Eriksson Kurck*, så väl som *Erik Flemming*, *Axel Posse* till Hellekis och *Thord Bonde*, alla fyra Riksens Råd, undertecknade Strengnäs Val-Act 1523, genom hvilken Gustaf I. blef till Svea Konung upphöjd. Erik Flemming förde Svenska Flottan med heder och lycka.

(k) *Peder Olofsson Hård* till Häringe, Svea Rikes Råd, och af Konung Gustaf I. satt till Ståthållare på Stockholms Slott, då han det eröfrade från Christjernes folk den 21 Junii 1523.

(l) *Svante Sture*, Sveriges Rikes Råd och Riks-Marsk, Grefve till Stegholm och Westervik, var vid Stockholms befrielse ej mer än 5 år gammal. Hans förstånd och snille skall ej varit svarande mot hans goda hjerta och nit för sitt Fädernesland. Hans trohet mot Gustaf I. blef satt på många prof, men var aldrig tvivelaktig, fastän kärleken och ärelystnaden tycktes båda förena sig att göra honom till Gustafs ovän; ty det var icke nog för honom att se Gustaf innehafva det äreställe, som syntes, genom hans faders och farfaders förtjenster, honom sjelf vara ämnadt. Brinnande af kärlek för Margareta Lejonhufvud, och redan med henne förlofvad, måste han dock lemna henne åt Gustaf till Gemål, och nöja sig med att blifva dens sväger,

hvars älskare han varit. Han vägrade ofta med frimodighet Svenska Kronan, så väl då Lybeck tvenne gånger erböd honom sitt bistånd, som i synnerhet, och ännu med mera förakt, då den upproriske Dacken ville utropa honom för Konung. Sedan han vid 5 års ålder undslupit Christjerns blodgirighet och Sevrin Norrbys politik, måste han i en hög ålder af 60 år och då han beklädde den högsta Rikets värdighet, se sig med de sina ett offer för Eric XIV:s raseri, och blef tillika med sin son, Nils Sture, mördad af Konungens egen hand, på Upsala Slott den 4 Maji 1567.

(m) *Pehr Brahe*, Konung Gustaf I:s systerson, var endast tre år gammal vid Stockholms eröfring. Hans Fader, Joachim Brahe, miste lifvet vid blodbadet d. 4 November 1520. Modren, Margareta Wasa, lemnade vid sitt senare gifte alldeles sin son uti Gustaf Ericssons vård. Af denne Konung blef han upphöjd till Riks-Råds-värdigheten och af Konung Eric XIV. till Grefve af Visingsborg och Riks-Drots. Han var stamfader för Grefvarne Brahe, en lärdd man, mycket brukad i Rikets värf och känd i den lärda världen af dess Historia om Konung Gustafs regering.

(n) *Erik Johansson Wasa* till Rydboholm, Sveriges Rikes Råd, Konung Gustaf den I:s fader, var den förste af de världslige Herrar, som måste böja sitt oskyldiga hufvud under bödelsyxan, då Christjern uppoffrade de förnämsta af Sveriges Adel och medborgare, den 4 November 1520.

(o) Af alla de grymheter, som Christjern utöfvade under dess korta men blodiga regering, var de begge unga *Ribbingars* mord den mest omänskliga och minst tjänande till hans afsigter. Dessa begge oskyldiga tyrannens offer voro Lindorm Ribbings söner, den ena åtta, den andra fem år. När den yngre brodern såg den äldres blod, sade han till bödeln: Kära fläcka icke så mina kläder, jag får bannor af min mor. Bödeln rörd kastade svärdet ifrån sig, men Christjern lät strax kalla fram en annan, som först halshögg barnet och sedan den medlidande.

(p) *Sten Sture den Yngre* undfick ett dödligt skott i låret vid slaget som stod emot Christjerns troppar vid Bogesund; fördes till Strengnäs, der han afled den 9 Februari 1520 och begrafdes i Riddarholms Kyrkan. Några dagar efter blodbadet i Stockholm och nio månader efter Riksföreståndarens död, lät Christjern uppgräfvat dess döda kropp, och densamma stycka att i kring Riket uppsättas på stegel.

(9) *Anders Pehrsson*, en rik Bergsman på Rankhyttan i Dalarne, som varit känd af Konung Gustaf I. i hans ungdom, och då han vistades vid Academien i Upsala, var den förste hos hvilken Konung Gustaf tog tjänst vid sin ankomst till Dalarne, och af hvilken han då njöt bistånd och trohet. Han lät sedan förleda sig att deltaga uti det bekanta Dalupproret 1531, i anledning af klockornas utlevererande.

(r) Detta är blott en Dramatisk digt. *Cecilia af Eka*, Gustafs moder, bortförd i fångenskap till Danmark, ändade der med tvenne dess Döttrar sina dagar i tyrannens bojer. Hennes dödsår är obekant.

